

Nhớ đồng

A. Nội dung tác phẩm

Tặng Vịnh

Gì sâu bằng những trưa thương nhớ
Hiu quạnh bên trong một tiếng hò!

Đâu gió còn thơm đất nả mùi
Đâu ruộng tre mát thở yên vui
Đâu từng ô mạ xanh mơn mớn
Đâu những nương khoai ngọt sắn bùi?

Đâu những đường con bước vạm vỡ
Xóm nhà tranh thấp ngủ im hơi
Giữa dòng ngày tháng âm u đó
Không đời, nhưng mà trôi cứ trôi...

Gì sâu bằng những trưa hiu quạnh
Ôi ruộng đồng quê thương nhớ ơi!

Đâu những lưng cong xuống luống cày
Mà bùn hi vọng nức hương ngậy
Và đâu hết những bàn tay ấy
Vãi giống tung trời những sớm mai?

Đâu những chiều sương phủ bãi đồng
Lúa mềm xao xác ở ven sông
Vẳng lên trong tiếng xe lừa nước
Một giọng hò đưa *hố* nào nùng

Gì sâu bằng những trưa thương nhớ
Hiu quạnh bên trong một tiếng hò!

Đâu dáng hình quen, đâu cả rồi
Sao mà cách biệt, quá xa xôi
Chao ôi thương nhớ, chao thương nhớ
Ôi mẹ già xa đơn chiếc ơi!

Đâu những hồn thân tự thuở xưa
Những hồn quen dải gió dầm mưa
Những hồn chất phác hiền như đất
Khoai sản tình quê rất thiết tha!

Đâu những ngày xưa, tôi nhớ tôi
Bắn khoăn đi kiếm lẽ yêu đời
Vẫn vơ theo mãi vòng quanh quẩn
Muôn thoát, than ôi, bước chẳng rời

Rồi một hôm nào, tôi thấy tôi

Nhẹ nhàng như con chim cà lơi
Say đồng hương nắng vui ca hát
Trên chín tầng cao bát ngát trời...

Cho tới chừ đây, tới chừ đây
Tôi mơ qua cửa khám bao ngày
Tôi thu tất cả trong thâm lặng
Như cánh chim buồn nhớ gió mây.

Gì sâu bằng những trưa hiu quạnh
Ôi ruộng đồng quê thương nhớ ai!

B. Tìm hiểu tác phẩm

1. Tác giả

***Tiểu sử:**

- Tố Hữu (1920 – 2002), tên khai sinh là Nguyễn Kim Thành.
- Thời thơ ấu: Sinh ra và lớn lên trong gia đình Nho học ở Huế, vùng đất cổ đô thơ mộng còn lưu giữ nhiều nét văn hóa dân gian.
- Thời thanh niên: Sớm giác ngộ cách mạng, hăng say hoạt động và đấu tranh cách mạng, trải qua nhiều lần tù ngục.
- Sau đó, Tố Hữu liên tục giữ nhiều chức vụ quan trọng trong bộ máy lãnh đạo của đất nước, đặc trách mặt trận văn hóa văn nghệ.

***Sự nghiệp văn học:**

- Phong cách nghệ thuật:

+ Nội dung thơ Tố Hữu là thơ trữ tình – chính trị, gắn bó và phản ánh chân thực những chặng đường cách mạng đầy gian khổ, hi sinh và những chiến công. Thể hiện lẽ sống, lí tưởng, tình cảm cách mạng của người Việt Nam hiện đại.

+ Nghệ thuật thơ Tố Hữu thể hiện ở phong cách trữ tình chính trị, đậm đà tính dân tộc.

- Các tập thơ tiêu biểu: *Từ ấy* (1937 – 1946), *Việt Bắc* (1947 – 1954), *Gió lộng* (1955 – 1961), *Ra trận* (1962 – 1971), *Máu và hoa* (1972 – 1977), *Một tiếng đờn* (1978 – 1977), *Ta với ta* (1992 – 1999)...

- Ông được tặng thưởng Huân chương sao vàng năm 1994; Giải thưởng Hồ Chí Minh về văn học nghệ thuật năm 1996 và Giải thưởng văn học ASEAN 1999.

⇒ Tố Hữu là nhà thơ lớn của dân tộc, là “lá cờ đầu của thơ ca cách mạng” Việt Nam hiện đại.

2. Tác phẩm

a. Xuất xứ: Bài thơ nằm trong phần *Xiềng xích* của tập thơ *Từ ấy*.

b. Hoàn cảnh sáng tác

- 1939, nguy cơ đại chiến thứ hai bùng nổ. Pháp tập trung đàn áp phong trào cách mạng Đông Dương.

- 29 – 4 – 1939, Tố Hữu bị bắt giam ở nhà lao Thừa Phủ. Tác giả mới được kết nạp vào Đảng 1938, đang say sưa hoạt động phong trào, bị bắt, thế giới nhà tù cô đơn ngăn cản cuộc sống bên ngoài nhà tù.

- Bài thơ được viết chính thức vào tháng 7 – 1939.

c. Thể thơ: Thơ bảy chữ.

d. Phương thức biểu đạt: Biểu cảm.

e. Bố cục: 3 phần

- Phần 1 (Từ đầu đến *thiệt thà*): Nỗi nhớ da diết cuộc sống bên ngoài nhà tù.

- Phần 2 (Tiếp theo đến *ngát trời*): Nỗi nhớ về chính mình trong những ngày chưa bị giam cầm.

- Phần 3 (Còn lại): Trở lại thực tại trại giam cảm lòng trĩu nặng với nỗi nhớ triền miên.

f. Giá trị nội dung:

- Bài thơ là tiếng lòng da diết với cuộc đời, cuộc sống tự do và say mê cách mạng của nhân vật trữ tình.

- Thể hiện khát vọng tự do, tình yêu nhân dân, đất nước, yêu cuộc sống của chính mình.

g. Giá trị nghệ thuật:

- Sử dụng rất thành công biện pháp tu từ điệp ngữ, điệp cấu trúc.

- Giọng thơ da diết, khắc khoải, sâu lắng.

- Hình ảnh thơ gần gũi, giản dị mộc mạc, đời thường.

C. Đọc hiểu tác phẩm

1. Nỗi nhớ của người tù cộng sản với cuộc sống bên ngoài nhà tù

- Cảm hứng của bài thơ được gợi lên từ tiếng hò, được lặp lại nhiều lần:

+ Tiếng hò lẻ loi đơn độc giữa trời trưa → Nhân vật trữ tình cảm nhận được sự hiu quạnh

- Không gian đồng vắng.
- Thời gian trưa vắng.
- Hiu quạnh của đời buồn tủi nhọc nhằn.
- Lòng người đang bị giam cầm trong tù ngục cách biệt với cuộc sống bên ngoài.

+ Tiếng hò đã đồng cảm, hoà điệu của nhiều nỗi hiu quạnh → Người chiến sĩ cách mạng thấy nhớ nhung da diết đồng quê, cuộc sống bên ngoài nhà tù.

- Tiếng than khắc khoải, da diết → Diễn tả cõi lòng hoang vắng vì bị cách biệt với thế giới bên ngoài → Nỗi hiu quạnh của người tha thiết yêu đời.

Sự lặp lại → Nhận mạnh liên ý liên kết nhiều nội dung khác nhau, tô đậm cảm xúc, khắc sâu ý tưởng → Triền miên vì nỗi nhớ da diết.

- Đồng quê thể hiện lên đậm đà nỗi nhớ của tác giả: Còn thơm, ruộng tre mát, ô mạ xanh mơn mẫm, nương khoai ngọt sắn bùi, chiều sương phủ bãi đồng, xóm làng và con đường thân thuộc, xóm nhà tranh thấp, con đường quen.

→ Tất cả đều đơn sơ gần gũi quen thuộc, thân thương nhưng bị ngăn cách.

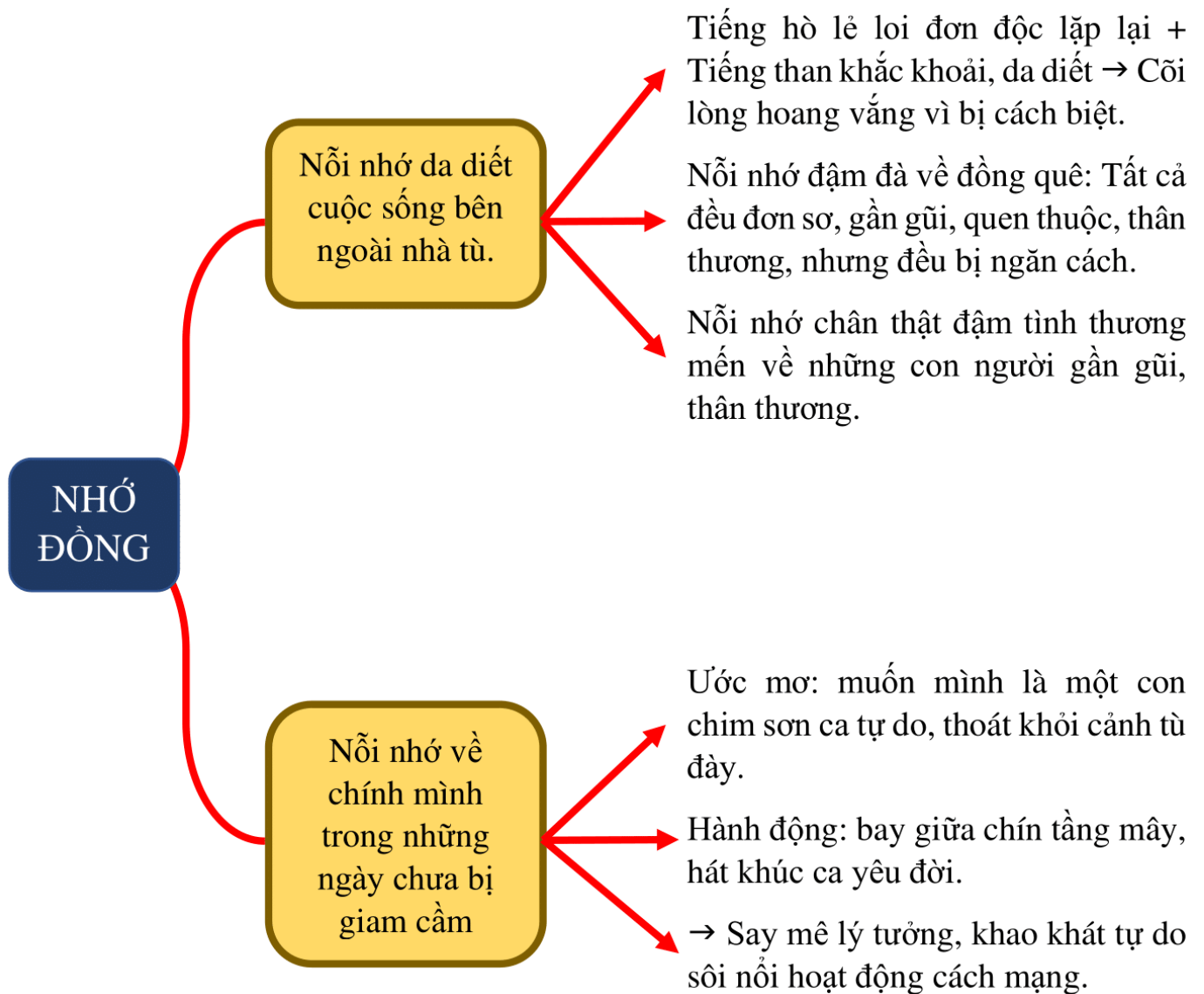
- Con người gần gũi thân thuộc thân thương:

- + Những lưng còng xuống luống cày.
  - + Những bàn tay vãi giống.
  - + Một giọng hò đưa bố mẹ già xa đơn chiếc (linh hồn đã khuất).
  - Nỗi nhớ chân thật đậm tình thương mến
  - Nhớ đến bản thân mình: Nhớ tới những ngày tháng tự do hoạt động cách mạng.
- ⇒ Say mê lý tưởng, khao khát tự do sôi nổi cho nên càng cảm thấy cô đơn với thực tại cuộc sống bị giam cầm.

2. Diễn biến tâm trạng của Tố Hữu

- Nỗi nhớ biểu hiện tâm trạng nhà thơ:
    - + Từ tiếng hò gọi nỗi nhớ đồng quê tha thiết: Hình ảnh đồng quê hiện lên đậm đà với: còn thơm, ruộng tre mát, mạ xanh mơn mớn, khoai ngọt sắn bùi, chiều sương phủ bãi đồng, xóm làng, con đường thân thuộc → những hình ảnh gần gũi, quen thuộc, thân thương nay đã trở nên xa cách.
    - + Nỗi nhớ bao con người thân thuộc: từ cảnh sắc bóng dáng con người → người mẹ già nua → nhớ chính mình.
    - + Nỗi nhớ dần trải từ hiện tại trở về quá khứ → hiện tại.
- ⇒ Nhớ, tràn ngập xót thương, không chỉ buồn đằng sau là nỗi phẫn uất, bất bình với thực tại, niềm da diết nhớ thương, yêu cuộc sống, khao khát tự do.

D. Sơ đồ tư duy

VIE